

Németh Ferenc

∴ Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
∴ ferencnemet@yahoo.co.uk

EGY NEMZETKÖZI BÁNÁT-KONFERENCIA TANULSÁGAI

Resica, Románia, 2013. május 24–25.

Edifications of an International Conference on Banat

Idén tizennyolcadszor került megrendezésre – nagyszámú előadó és vendég részvételével – a romániai Resicán a *Bánát – történelem és multikulturalitás* elnevezésű nemzetközi tudományos tanácskozás, melynek színhelye a Eftimie Murgu Tudományegyetem volt. Az immár nagykorúságot megért, tekintélyes nemzetközi tanácskozást (amelyet évente felváltva hol Resicán, hol Újvidéken rendeznek meg), a Eftimie Murgu Tudományegyetem szervezte a Vajdasági Román Néprajzi és Folklor Társasággal egyetemben. Ebben közreműködött még a Nagybecskerekén székelő Vajdasági Román Művelődési Intézet, s a rendezvény tekintélyére utal az a körülmény, hogy védnökei a romániai Krassó-Szörény megye Tanácsa, valamint Vajdaság AT Kormányja.

A konferencia nemzetközi jellegét igazolta, hogy nemcsak Romániából és Szerbiából, hanem Horvátországból és Montenegróból is voltak résztvevői. Ez talán első hallásra furcsának tűnik, de az egykori Bánság szerteágazó gazdasági és művelődési kapcsolatai messzire kiterjedtek. Így a távolabbi régiók kutatóinak is volt figyelemre méltó feltárnivalójuk.

A kétnapos munka négy tudományos szekcióban folyt (Bánát történelme; Történelem és lelkiség; Néprajz/folklor; Kisebbségek és interetnikus kapcsolatok) szerb és román nyelven, s a szervezők szimultán fordítókról is gondoskodtak. A szünetekben magyarul, angolul vagy szerbül lehetett értekezni a külföldi kollégákkal. Különben meglepő is volt az ott tapasztalt háromnyelvűség, amely rácsodálkozást, sőt talán némi nosztalgiát váltott ki e sorok írójából. Ez ott már gyakorlat, a nyelv nem jelentett akadályt. Erre több példát is említhetnék. Az egyik resicai román kollégának, egyetemi tanárnak jutott a feladat, hogy a vacsora színhelyére szállítson néhány más résztvevővel egyetemben. Miközben beültünk a kocsiba, természetesen angolul köszöntem meg a szívességét, s beszédbe is elegyedtünk, mire ő (nyilván a kitűzőmről, azaz a nevemről felismer-

te, hogy magyar vagyok) s tiszta magyarsággal válaszolt – nem kis meglepetésemre. Másnap ugyancsak kellemesen meglepett a román szekcióvezető is, aki előbb románul konferált be, majd azt követően tiszta magyarsággal harangozta be előadásomat.

Lehet, hogy ezen nem kell s nem is illik csodálkozni. Ez így is van rendjén. Alighanem e három- vagy ötnyelvűség máig átörökített gesztusa lehet a bánági multikulturalizmus hagyományának.

Ezúttal több mint hatvan kutató érkezett Resicára, az úgynevezett *Hegyvidéki Bánát* (*Banatul Montan*) térségébe, hogy bemutassák, megosszák egymással legújabb kutatásaik eredményeit. A témakörök pedig most is szerteágazóak voltak, de valamennyi a Bánág közel- vagy régmúltjához, illetve jelenéhez kapcsolódott. Érdekes volt megfigyelni a témaválasztást határon innen és túl, s nem véletlen, hogy a szerbiai résztvevők a romániai kutatók előadásait várták nagy érdeklődéssel, a román kollégák pedig a szerbiai előadók eredményeinek prezentálását. A kölcsönös kíváncsiság csak fokozta a résztvevők odafigyelését. A vajdaságiak témái közül kiemelhetjük a jugoszláv–román határ szerepét a jugoszláviai Bánát kolonizációjára a két háború közötti időszakban (Milan Micić), Liszt Ferenc egykori bánati vendégszerepléseit (Németh Ferenc), a karlócai és szebeni pravoszláv püspökség határainak szétválasztását végző bizottság munkáját (Drago Njegovan), Teodor Filipeskunak, az első román etnográfusnak a munkásságát (Sanja Lazarević Radak–Mirča Maran), Teodor Šandrunak a román kultúrát népszerűsítő tevékenységét (Ileana Magda), a vajdasági románok demográfiai jellegzetességeit (Dijana Okolišan) és a cincárok (arumének) tavaszi szokásait (Ivana Janjić).

Román részről figyelemfelkeltő volt Mihaila Marijan előadása Bánát kulturális javainak megőrzéséről, Varga Attila értekezése a 19. századi bánati szabadkőművességről, Kostin Fenešan Dominik Teleki de Szék gróf 18. század végi bánati utazásairól szóló beszámolója, valamint Jonela Mengernek a jeles bánati Bota család történetére vonatkozó kutatásai. A román kutatók érdeklődési körében, az utóbbi években – úgy tűnik – kiemeltebb helyet kap a szabadkőművesség múltjának feltárása (a közelmúltban két könyv is napvilágot látott e témakörből) meg a mind kifejezettebb családtörténet-kutatás. Mindkettő – s erről a tanácskozáson is meggyőződhattünk – felfedezéseszerű eredményekkel kecsegtet.

A távolabbi régiókból érkezők is tartogattak néhány érdekes meglepetést Bánát múltjára vonatkozólag. Így a horvátországi Ervin Dubrović nagy sikerű előadást tartott az adriai tengerpart és Bánát kapcsolatairól a gazdasági együttműködés és a vasútépítés tükrében, kollégája, Bože Mimica pedig Traianus római császár Dácia meghódítását követő tevékenységéről számolt be a numizmatika tükrében. A montenegrói Cvetko Pavlović a görögországi cincárok múltjára vonatkozó vizsgálódásainak eredményeit ismertette.

Egészében véve sikeresnek mondható a resicai Bánát-tudóstalálkozó, hiszen évről évre mind több érdeklődő jelentkezik, ebből adódóan pedig bővül a feltárt anyag, gazdagodnak ismereteink, s a gyűjteményes tanulmánykötetek is mind gazdagabbak és vaskosabbak – újabb kutatásokra ösztönzőek.

Többéves sikeres és gyümölcsöző, határon átnyúló tudományos együttműködésről van itt szó, amely a Trianon (1920) után három részre szakított Bánság táj-, hely-, irodalom- és művelődéstörténeteinek meg néprajzkutatóinak tudományos eredményeit egyesíti, még hozzá nem virtuálisan, hanem ténylegesen – gyűjteményes tudományos munkákban. Példaértékű és érdekes ez a határon innenről és túlról építkező tudományos összejövétel, amely egy, valamikor egységes régió múltját, értékeit, kapcsolatait és szereplőit teszi tudományos kutatás tárgyává. Így áll (és csakis így állhat!) össze a teljes kép egy-egy bánáti témakörrel, s teljesedik ki e térség feltárt szellemi öröksége. Nyeresége ez mindkét oldalnak.

E konferenciasorozat, amely immár tizennyolc éve tart, valamilyen formában már megelőlegezte az eurorégiós kulturális együttműködést, (követendő példaként) bizonyítva a határok nélküli térségekben való gondolkodás jogosságát és szükségességét.